

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 43 hallituksen esityksestä laiksi kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1994

Eduskunta on 26 päivänä lokakuuta 1993 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 248 laiksi kansaneläkelaisissa säädettyjen eläkkeiden ja avustusten sitomisesta elinkustannuksiin annetun lain poikkeuksellisesta soveltamisesta vuonna 1994.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausuntonsa. Perustuslakivaliokunnan lausunto n:o 27 on hallituksen esityksestä n:o 247 laaditun mietinnön liitteenä. Lausunnon mukaan tähän esitykseen sisältyvä laki on säädettävissä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa järjestyksessä eikä laki ole jätettävissä lepäämään.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, suunnittelujohdaja Markku Hänninen eläketurvakeskuksesta, asiamies Johan Åström Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen asiamies Markku Koponen Liiketyöntantajain Keskusliitosta, asiantuntijalääkäri Markku Toropainen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, sosiaaliasiainsihteerit Kai Libäck Akavasta, sosiaalisihteerit Veikko Simpanen Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:sta ja jaostopäällikkö Kaarina Knuuti Maa- ja Metsätaloustuottajain Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kansaneläkelain perusteella maksettaviin etuuksiin tehtävistä indeksitarkistuksista luovuttavaksi vuonna 1994. Esitys koskee myös perhe-eläkelain, rintamasotilaseläkelain, ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain, eläkkeensaajien asumistukilain, lapsen hoitotukilain ja vammaistukilain perusteella maksettavia etuuksia. Luopuminen koskee myös muita kansaneläkkeen määrään sidottuja etuuksia.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1993

Indeksitarkistuksista on tarkoitus luopua vain vuonna 1994. Vuoden 1995 alussa tehtäisiin indeksitarkistus, joka sisältää sekä vuoden 1994 että vuoden 1995 indeksitarkistuksen. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Esitys liittyy valtion vuoden 1994 talousarvioesitykseen.

Sosiaaliturvaetuuksien indeksikorotuksista on syntynyt epäselvyyttä varsinkin sen suhteen, mittaavatko ne oikein toteutunutta muutosta. Valiokunta viittaa hallituksen esityksestä n:o 247 laatimaansa mietintöön sisältyvään lausumaan indeksijärjestelmän kehittämiseksi.

Valiokunta huomauttaa siitä, että useat vuoden 1994 talousarvioehdotukseen liittyvät muutokset vaikuttavat nimenomaan kansaneläkettä saavien ja kansaneläkelain indeksitarkistuksien piirissä olevien etuuksien saajiin. Kuntien heikenevä taloudellinen asema johtaa maksujen korotuksiin, sairausvakuutuksen etuuksia on alennettu ja niihin liittyviä omavastuuosuuksia korotettu sekä eräitä sosiaaliturvamaksuja korotettu tavalla, joka kohdistuu nimenomaan samoihin henkilöihin, joihin käsillä oleva hallituksen esityskin.

Hallituksen tulisi selvittää eri tulonsaajien aseman muutokset kokonaisuutena, jotta voidaan perustellusti vertailla eri tulonsaajaryhmien tulojen ja kulujen kehitystä.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Taina ja jäsenet Ala-Harja, U. Anttila, Antvuori, Hiltunen, Kempainen, Kuit-

inen, Mutttilainen, Nordman, O. Ojala, Perho-Santala, Puhakka, Puisto ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Koistinen.

Vastalause

Eläkkeensaajat joutuvat tulemaan toimeen yleensä pienillä tuloilla. Vanhuuseläkkeellä olevan miehen keskimääräinen oma kokonaiseläke oli viime vuoden lopulla 5 659 markkaa kuukaudessa ja naisella 4 083 markkaa kuukaudessa bruttona. Kaikkiaan 247 900 eläkkeensaajaa joutuu tulemaan toimeen alle 3 000 markan bruttotulojen varassa, miehistä 12 prosenttia ja naisista 31 prosenttia.

Eläkkeensaajat joutuvat käyttämään huomattavan osan terveydenhuollon palveluista: 43 prosenttia kaikista hoitajaksoista, 72 prosenttia hoitopäivistä ja 63 prosenttia kustannuksista. Ikäihmiset käyttävät myös lääkkeitä eniten. Yli 70-vuotiailla on vaivoinaan keskimäärin 2–3 pitkäaikaissairautta. Keskimäärin lääkekustannuksia, joista maksetaan sairausvakuutuskorvausta, on eläkeikäisillä yli 2 000 markkaa vuodessa. Hoitokustannukset ovat 2–3-kertaiset työikäisten hoitokustannuksiin verrattuna.

Tässä Ahon hallituksen päätöksiä, jotka ovat aiheuttaneet eläkkeensaajien toimeentulon romahduksen:

— Veroasteikkoihin on jätetty tekemättä yhteensä 7,6 prosentin suuruiset inflaatiotarkistukset vuosina 1992 ja 1993. Taulukkojen korjauksia ei tehdä myöskään vuonna 1994.

— Eläkkeensaajien maksettavaksi tuli vakuutusperiaatteen vastainen kansaneläkevakuutusmaksu vuonna 1992.

— Eläkkeensaajilta on peritty vuonna 1993 sosiaaliturvamaksuja yhteensä kolme penniä kunnallisveroäyryiltä enemmän kuin muilta tuloonsaajilta vastaavan suuruisesta tulosta.

— Vuonna 1994 eläkkeensaajat maksavat kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja neljä penniä äyryiltä enemmän kuin esimerkiksi palkansaajat, yrittäjät ja maataloudenharjoittajat.

— Sairauskuluvähennysoikeus poistettiin verotuksessa.

— Työeläkeindeksiin laskentaperustetta heikennettiin vuoden 1993 alussa, kun indeksistä

leikattiin 1,5 prosenttia. Indeksijlottiin sovittiin viime syksyn tulopoliittisessa kokonaisratkaisussa olevan voimassa myös vuonna 1994.

— Tämän lisäksi hallitus esittää, että eläkkeisiin tai muihin etuihin ei tule indeksitarkistuksia vuoden 1994 alussa. Indeksikorotusten todennäköinen maksamatta jättäminen kasaa suuren rahoituspaineen vuoden 1995 alkuun. Jos palkkoihin tulee ammattiyhdistysliikkeen vaatimia korotuksia mutta eläkeindeksi samalla jäädytetään, tuloonsaajaryhmien välinen tasapaino järkkyy.

— Eläkkeensaajille välttämättömiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on karsittu sekä hoitopaikkoja ja hoitohenkilökuntaa vähennetty. Avohoidon kehittäminen on jätetty kesken. Ensi vuonna kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia vähennetään runsaalla 3,7 miljardilla markalla. Tilanne kärjisty kunnissa entisestään.

— Sosiaali- ja terveyspalveluiden maksut uusiittiin kokonaan vuonna 1993. Kunnat hinnoittelevat nyt palvelunsa itse. Lähes kaikki palvelut on pantu maksullisiksi ja maksut nostettu annettujen enimmäismäärien ylärajoille.

— Terveyskeskusmaksu otettiin käyttöön vuonna 1993.

— Aikaisemmin maksuton kotisairaanhoito on pantu maksulliseksi. Pitkäaikaisesta hoidosta voidaan veloittaa 35 prosenttia yli 2 500 markan menevistä tuloista.

— Pysyvän laitoshoidon hinta on korotettu 80 prosenttiin tuloista. Maksuilla ei ole lainkaan markkamääräistä ylärajaa. Pitkäaikashoidon maksut on monessa kunnassa nostettu eläkkeensaajien kannalta kohtuuttomiksi.

— Sairaalan poliklinikkamaksu on nostettu 100 markkaan ja hoitopäivämaksu 125 markkaan.

— Sairausvakuutuksen omavastuuosuuksia on korotettu ja lääkkeiden korvaustasoa alennettu. Vuonna 1994 omavastuu koskee myös ilmaisilääkkeitä.

Eläkkeensaajien toimeentulo on heikentynyt paljon. Jos eläkkeiden indeksikorjaukset jätetään tekemättä ensi vuoden alussa, eläkkeensaajien toimeentulo heikkenee entisestään. Ensi vuoden valtion budjetti tuo eläkkeensaajille lisämenoja, kun esimerkiksi sairausvakuutus-

etuja leikataan. Kunnallisveroäyri nousee monessa kunnassa ja palvelumaksuihin tulee korotuksia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1993

Jouko Skinnari
Kyllikki Muttilainen

Marjatta Stenius-Kaukonen
Outi Ojala

Ulla Anttila
Virpa Puisto

